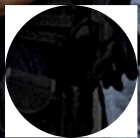

Київ Прайд Марш 2024

моніторинг зібрання
та контрзібрання

center for civil
liberties
центр громадянських
свобод

public monitoring

Група громадського моніторингу ОЗОН здійснює незалежний громадський контроль за діяльністю органів правопорядку, судів та місцевого самоврядування різних регіонах України. Ініціатива об'єднує різних людей незалежно від наявності юридичних знань чи спеціального досвіду.

ОЗОН є ініціативою Центру громадянських свобод — української правозахисної організації, яка просуває реформи у сфері верховенства права, адаптує законодавство відповідно до стандартів прав людини, документує воєнні злочини у ході російської збройної агресії, навчає правам людини та демократії. У 2022 році Центру громадянських свобод став лауреатом Нобелівської премії миру.

Монітори та моніторки ОЗОНу діють на волонтерських засадах і під час моніторингів дотримуються принципу неупередженості та рівновіддаленості від учасників та учасниць акції чи сторін судового засідання.

Зміст

Вступ	1
Марш КиївПрайд	2
Загальний опис подій мирного зібрання	6
Короткий опис дій органів правопорядку	7
Контрдемонстрація	11
Загальний опис подій контрзібрання	15
Короткий опис дій органів правопорядку	16
Епізоди	19
Оцінка дій органів правопорядку щодо захисту свободи мирних зібрань	21
Висновки та рекомендації	27
Фотогалерея	31

Вступ

16 червня 2024 року моніторинг Маршу КиївПрайд та контрзібрання Маршу традиції здійснювали 7 груп спостерігачів та спостерігачок по всьому маршруту зібрання та контрзібрання. У координації та реалізації спостереження взяли участь 15 волонтерів та волонтерок.

Матеріалом для написання цього звіту стали безпосередні результати спостереження, фото та відео з моніторингу, результати моніторингу соціальних мереж, а також комунікація з організаторами/ками та органами правопорядку.

Забезпечення свободи мирних зібрань є досить складним та водночас важливим завданням держави. Особливої складності додає поточна безпекова ситуація: станом на 16 червня 2024 року вже третій рік триває повномасштабна збройна агресія РФ проти України. Зважаючи на це, в Україні діє режим воєнного стану, який введений указом президента №64/2022. Цей указ серед іншого передбачає можливі обмеження прав та свобод громадян, включно зі статтею Конституції України №39 про свободу мирних зібрань.

Відтак додаткового регулювання додає ще й Стаття 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», згідно з якою військово командування та військово-цивільні адміністрації можуть запроваджувати певні обмеження та заборони проведення мирних зібрань на певний період з безпекових причин (увага: йдеться саме про загальну заборону усіх мирних зібрань на певний період, а не про можливість заборони конкретного мирного зібрання).

Умови, в яких відбувалося планування проведення та охорони мирного зібрання та контрзібрання, були однозначно складнішими.

Про те, як місцева влада та органи правопорядку виконали позитивний обов'язок із захисту зібрань та сприянню цій свободі, читач/ка дізнається у цьому звіті.

Цей звіт є результатом спостереження, яке здійснювала група громадського моніторингу ОЗОН, спираючись на українське законодавство та кращі практики, детально викладені у «Керівних принципах зі свободи мирних зібрань» та керівництві «Права людини та забезпечення правопорядку на публічних зібраннях» БДІПЛ ОБСЄ.

Марш КиївПрайд

МИ – ЇХНІ ГОЛОСИ!

військові
лґбт

Дата:

16 червня 2024 року

Тривалість моніторингу громадськими спостерігачами/ками:

8:50 – 10:19

Маршрут:

вниз по вулиці Богдана Хмельницького від Музею історії Києва (вул. Богдана Хмельницького, 7) до Національного драматичного театру Лесі Українки (вул. Богдана Хмельницького, 5). Орієнтовна дистанція Маршу: 100 метрів.

Кількість учасників та учасниць Маршу КиївПрайд:

280 (з похибкою у 30 людей).

Спецтранспорт:

- 12 легкових авто НПУ
- 2 буси патрульної поліції
- 8 бусів поліції
- 6 автобусів поліції
- 2 автобуси НГУ

Охорона здоров'я:

- Товариство Червоного Хреста України – 6 осіб.

Тривалість зібрання:

8:50 – 10:10

Тематика:

як зазначалося у соціальних мережах КиївПрайду, марш виходить із наступними вимогами: забезпечення захисту від злочинів на ґрунті ненависті шляхом прийняття законопроекту 5488; прийняття законопроекту 9103 про цивільні партнерства; надання зброї та відповідних ресурсів для військової перемоги. Під час акції ці вимоги прослідковувалися у гаслах та на плакатах.

Погодні умови:

Дощ

Кількість представників/ць НПУ та військовослужбовців НГУ (без урахування груп резерву):

~ 245

- Головне управління НПУ: ~ 158.
- Поліція діалогу: ~ 26.
- Поліція особливого призначення: ~ 2.
- Патрульна поліція: ~ 3
- Національна гвардія України (НГУ): ~ 4.
- Криміналісти: ~ 2.
- Поліцейські, підрозділ, яких не вдалося ідентифікувати ~ 50.

Гасла та лозунги:

«Разом до рівності та перемоги!»
«Бунтуй, кохай, права рівні давай!»
«Бунтуй, кохай, права не віддавай!»
«Arm Ukraine now!»
«9103!»
«5488!»
«Росія — держава терорист!»
«Make Russia Pay!»
«Права людини — понад усе!»
«Київ! Київ! Київ! — Прайд! Прайд! Прайд!»
«Будь собою, ми з тобою!»
«Нам свободу для життя, а ненависть у сміття!»
«Слава Україні! — Героям слава!»
«Путін-хуйло!»
«Геть дискримінації!»

Плакати:

«Не на часі ваше "не на часі"»
«FREE AZOVSTAL DEFENDERS»
«#гомофобія це росія»
«#5488 та #9103 на часі»
«Ukraine in NATO — peace in Europe for everyone»
«коханню немає меж»
«ми — їхні голоси (військові ЛГБТ)»
«arm Ukraine, make pride in Mariupol possible (на синьо-жовтому прапорі)»
«Життя віддав боронячи країну й мав вигляд кращий за твою дружину»
«Поліція не повинна дискримінувати. Поліція повинна захищати»
«Не ігноруй №5488!»
«Поки вони захищають нашу свободу, треба захищати їхні права!»
«Незмінний код УНЗР»
«Make Kyiv Queer Again»
«Кожен дроче, як сам хоче»
«Arm Ukraine with HIMARS to protect Kharkiv Region»
«Квір в кожен двір»
«Гендери різні права рівні»
«Українській країні рівні закони»
«Harry Potter taught us nobody deserves to live in a closet»

Прапори:

Прапор України — 6
Прапор НАТО — 1
Прапор ЄС — 1
Прайд-прапор — щонайменше 5 великих та понад 10 маленьких.

Медіа:

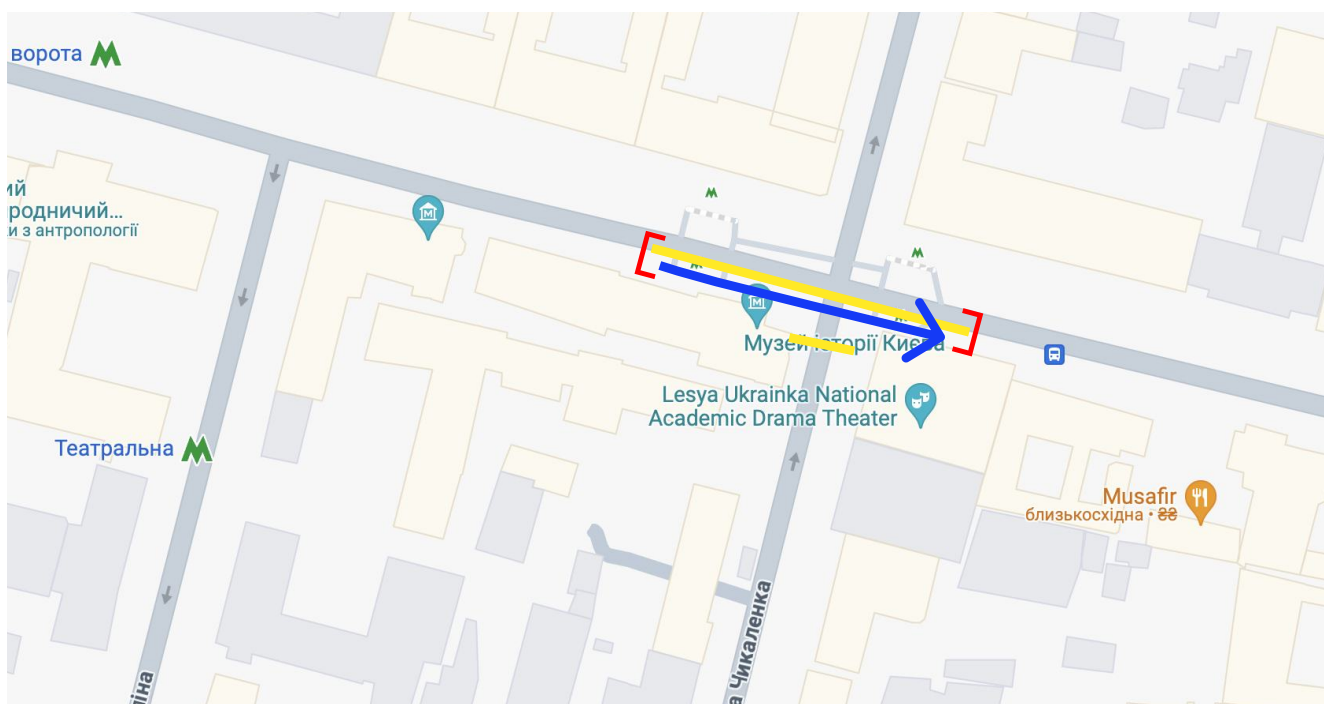
СТБ, ТСН, 1+1, Суспільне Новини, Суспільне Культура, DW, BBC, Київ 24 news, Інтер, Reuters, Belsat, Прямий, Радіо Свобода, Новини Live

Наявність рішення про обмеження свободи мирних зібрань:

Рішень про заборону чи обмеження мирного зібрання не було, не було спроби їх отримання.

Схема перекриття вулиць та розташування рамок під час проведення маршу КиївПрайд у 2024 році.

Загальний опис подій мирного зібрання

Марш КиївПрайд був анонсований ГО «КиївПрайд» на сторінках у соцмережах 3 квітня як подія, що трапиться у червні.

Після звернення на електронну пошту «КиївПрайд» Група громадського моніторингу ОЗОН отримала частину інформації щодо проведення за 2 дні до Маршу (у п'ятницю 14.06), а деталі щодо маршруту та тривалості — близько 7 ранку 16 червня, у день проведення Маршу.

Організатори повідомили, що о 09:00 ранку 16 червня розпочнеться збір учасників біля метро Театральна. Збір триватиме півгодини та о 9:30 розпочнеться марш, який триватиме до 10:00. Попередньо повідомили про рух по колу на місці, але згодом додали, що рішення щодо маршруту маршу планують ухвалювати на місці.

Важливо додати, що участь у Марші КиївПрайд була можлива за попередньою реєстрацією та організатори зазначили, що «лише зареєстровані люди, які пройдуть перевірку, знатимуть місце та маршрут проведення заходу».

О 08:45 волонтери ОЗОНу підходили до локації з боку вулиці Хрещатик, де почали фіксувати групи поліцейських, які розміщувалися неподалік.

О 08:50 волонтери ОЗОНу пройшли поверхневу перевірку на кордоні поліції, який перекривав пішохідну частину вулиці Богдана Хмельницького, та розпочали моніторинг.

Представники поліції за допомогою металевого секційного загородження перекрили підходи до локації маршу з обох боків вулиці Богдана Хмельницького. Поверхнева перевірка здійснювалася поліцейськими за допомогою спеціального приладу – ручного металошукача.

У період із 09:00 до 09:44 учасники збиралися та формували колону. Організатори/ки та волонтери/ки маршу координували людей. Для цього вони використовували гучномовці та колонку в парі з радіомікрофоном для зв'язку з учасниками зібрання. Також організатори роздавали прайд-прапорці.

Волонтери/ки КиївПрайду були в жовтих жилетах із написом «ВОЛОНТЕРСТВО».

До початку ходи виступали різні спікери/ки, серед яких:

О 09:17 – представник організації об'єднання ЛГБТ-військових.

О 09:19 – Віктор Пилипенко, голова громадської організації «Військові ЛГБТІК+» та військовий ЗСУ.

О 09:24 відбулася хвилина мовчання у пам'ять за полеглими героями у війні.

О 09:25 народний депутат Дмитро Гурін висловив свою підтримку учасникам КиївПрайду та законопроекту 9103, а також подякував воїнам.

Важливо зазначити, що частину колони складали депутати/ки та дипломати/ки, представники/ці організацій UKRAINEPRIDE, ХарківПрайд, Різні.Рівні.

О 09:37 – виступ міжнародних партнерів – посол Великобританії та посол Швеції.

О 09:41 резерв поліції почав виходити з бусів, проте близько 09:45 поліцейські резерву почали повертатись назад у буси, ймовірно, через те, що не зафіксували потреби у присутності резерву.

О 09:44 колона почала рух від Музею історії Києва вниз по вулиці Богдана Хмельницького. Під час ходи учасники скандували лозунги та гасла.

Після завершення руху маршу, о 09:54, організатори/ки та волонтери/ки почали закликати учасників/ць пройти до метро Театральна. Учасників/ць маршу поліція не пропускала через секційні загородження, аби вони не могли покинути локацію інакше ніж через метро. Поліція діалогу за допомогою гучномовця теж скеровувала усіх до метро.

ОЗОН зафіксував, що частину учасників/ць випускали через кордон поліції, декількох осіб за їхнім власним бажанням випустили поміж бусами, які перекривали підхід з боку по вулиці Євгена Чикаленка. Зі слів представника поліції діалогу, через кордон пропускали дипломатів/ок та пресу, інших учасників/ць маршу просили скористатися метрополітемом та зняти всю символіку з міркувань безпеки.

О 10:12 поліція почала прибирати кордон та металеві секційні загородження біля театру ім. Лесі Українки.

О 10:15 представники/ці поліції та НГУ почали збиратися, сідати в буси та рухатися до Майдану Незалежності.

О 10:19 монітори/ки ОЗОНу завершили спостереження за КиївПрайдом. Частина волонтерів ОЗОНу доєдналася до моніторингу контрзібрання.

Короткий опис дій органів правопорядку

На момент коли група громадського моніторингу ОЗОН підходила до місця проведення Маршу (метро Театральна), кілька груп поліцейських стояли на підході до вулиці зі сторони Хрещатика.

Також групи поліцейських знаходилися по інший бік вулиці Євгена Чикаленка та по вулиці Терещенківській.

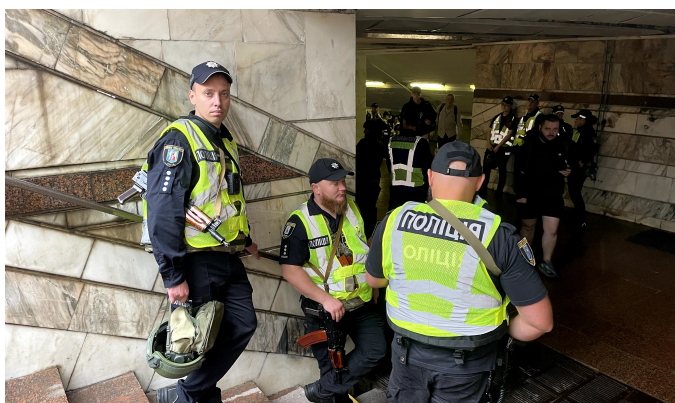
Станом на 8:50 місце проведення Маршу — відрізок від вул. Богдана Хмельницького 5 до вул. Богдана Хмельницького 7 — був оточений кордоном з поліцейських автобусів та бусів, а у проміжках між ними стояли поліцейські.

Важливо:

Марш проходив на тротуарній частині вулиці. Рух транспорту по вулиці Богдана Хмельницького перекритий чи обмежений не був.

Як видно зі схеми, поліція організувала два проходи для учасників/ць: знизу по вулиці біля входу до театру ім. Лесі Українки та зверху біля Музею історії Києва. Для цього використали металеві секційні загородження. На проході поліція здійснювала поверхневу перевірку за допомогою спеціального приладу — ручного металошукача. Порушень здійснення поверхневої перевірки на двох входах спостерігачами/ками не було зафіксовано.

Оскільки тротуарний простір, де проходив Марш, містив два виходи із підземного переходу та метро Театральна, групи поліції перебували на кожному виході з переходу, а також десятки поліцейських чергували у самому підземному переході.

Поліція всередині метро

Кордон з поліції всередині метро

Поліція сформувала кордон всередині підземного переходу, проводила поверхневу перевірку для учасників/ць, які підходили зі станції метро, підказувала шлях випадковим перехожим. Поліцейські направляли людей на інший бік вулиці Богдана Хмельницького та, за потреби, надавали їм вказівки щодо подальшого маршруту.

На локації проведення маршу працювали представники поліції діалогу, а також поліцейські Головного управління поліції, які розташувалися по периметру.

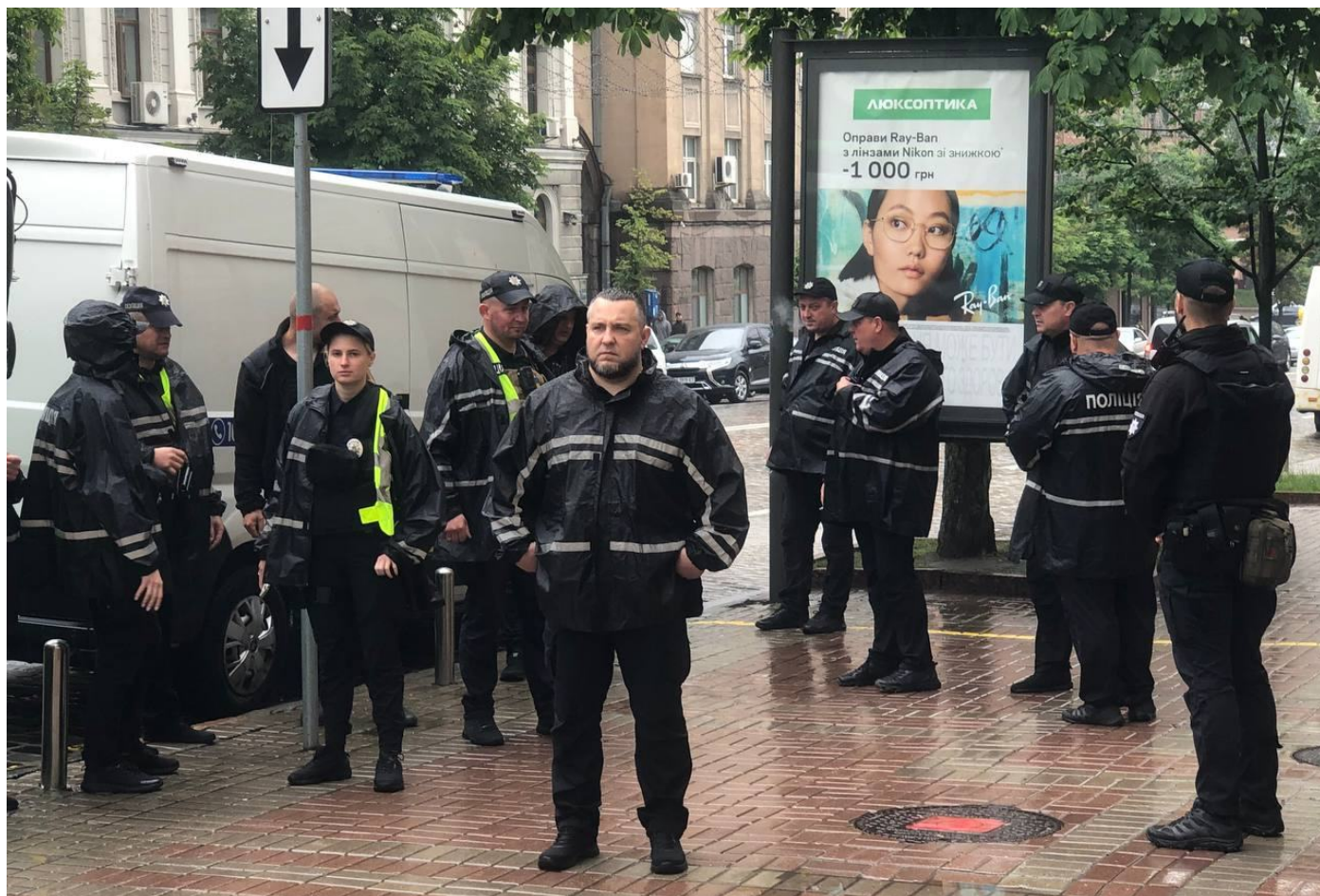
Важливо зазначити, що у бусах та автобусах, які слугували загородженням локації Маршу був резерв поліцейських Національної гвардії та Головного управління Національної поліції у місті Києві та Київській області (ГУНП).

О 09:55 після завершення Маршу поліція діалогу долучилася до організаторів/ок та закликала учасників/ць пройти на станцію метро Театральна, аби безпечно покинути територію Маршу КиївПрайд.

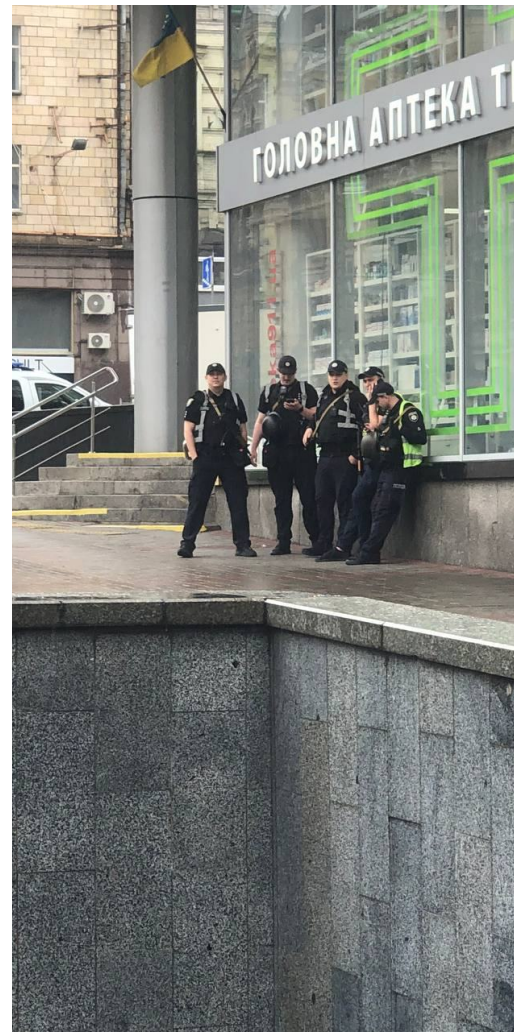
Важливо:

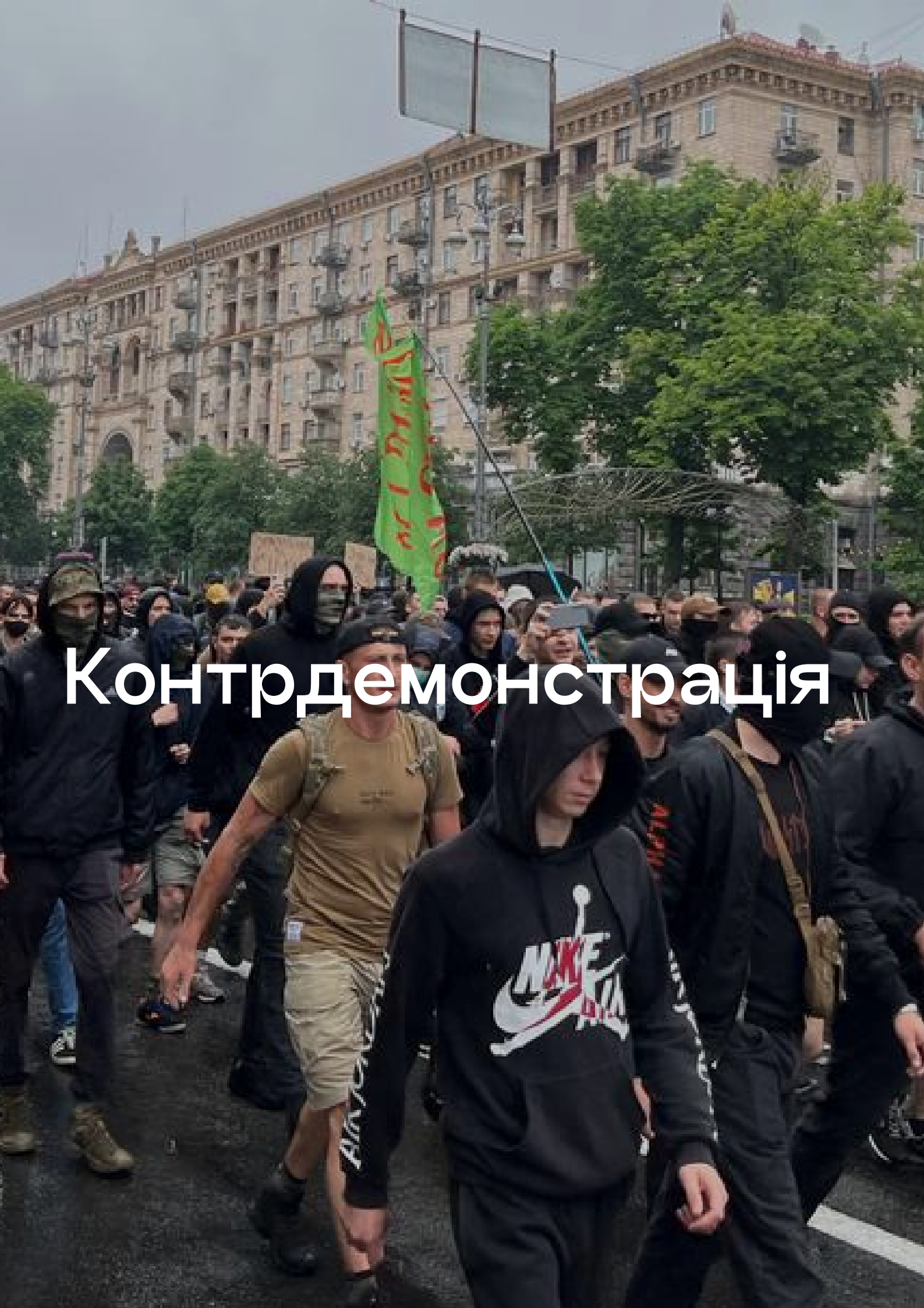
У цей час контрдемонстрація Марш традиції сформувала колону біля сходів підземного переходу на перетині вулиць Архітектора Городецького та Хрещатик (зі сторони консерваторії), а її шлях був перекритий кордоном поліції.

О 10:12 – поліція прибрала секційні загородження, а о 10:15 – поліцейські разом із резервом Нацгвардії у бусах та автобусах покинули територію у напрямку Майдану Незалежності.

Поліцейські у дощовиках, які закривають їхні засоби персональної ідентифікації

Контрдемонстрація

Дата:

16 червня 2024 року

Тривалість моніторингу громадськими спостерігачами/ками:

8:52 – 12:11

Маршрут:

Майдан Незалежності – вулиця Хрещатик – вулиця Богдана Хмельницького – вулиця Володимирська – Володимирський проїзд – вулиця Михайлівська – Майдан Незалежності

Кількість учасників та учасниць Маршу традиції:

359 (з похибкою 30 осіб)

Спецтранспорт:

- 6 бусів поліції
- 1 поліцейський броньований автобус
- 6 поліцейських легкових авто

Охорона здоров'я:

- карета швидкої допомоги

Тривалість зібрання:

9:00 – 12:09

Тематика:

відстоювання прав традиційних сімей; відстоювання ідеї недоречності проведення Прайду під час війни; також, як зазначалося в анонсі контрдемонстрації на каналі УСГД (Український Союз Гетьманців–Державників): «ми маємо спільним фронтом взяти участь в протидії хворобі, що загрожує національній безпеці та підважує цінності, які любі всім нам: Бог, Сім'я, Держава»

Погодні умови:

Дощ

Кількість представників/ць НПУ тавійськовослужбовців НГУ (без урахування груп резерву):

– 61

- Тактико–оперативне реагування (ТОР) – 31
- Головне управління НПУ – 15
- Поліція діалогу: – 15
- Пізніше (близько 10:00) до контрзібрання прибуло підсилення НПУ, які були на Марші КиївПрайд у кількості – 100 поліцейських

Гасла та лозунги:

«Слава Україні! Героям слава!»
«Слава нації! Смерть ворогам!»
«Україна — понад усе!»
«Вільні люди мають зброю!»
«ЛГБТ спільноті — за руским війсьним корабльом!»
«Підарасів на Москву!»
«Гея сраку на гілляку!»
«Слава Ісусу Христу!
Навіки слава Богу!»
«Ave Maria! Deus vult!»
«Традиція! Сім'я! Порядок!»
«Путін — хуйло! Ла-ла-ла-ла!»
«Козацькому роду — нема переводу!»
«Слава Київській русі — "новоросія" сосі!»
«Одна! Єдина! Соборна Україна!»
«Путін — хуйло!»
«Боріться — поборете! Вам Бог помагає!»
«Героям української нації трічі!
Слава! Слава! Слава!»
«Good night left side!»
«Воїнам полку Азов мертвим
і ненародженим! Слава! Слава! Слава!»
«Смерть ЛГБТ!»
«Підарасам смерть! Смерть! Смерть!»
«Молись, кохай, сім'ю не віддавай!»

Плакати:

«Тато, мама, діти — України квіти!»
«Права людини — права родини!»
«УВАГА! Бог буде судити тебе за твої гріхи. ПОКАЙСЯ! Віруй в Господа ІСУСА ХРИСТА І ТИ СПАСЕШСЯ»
«Чому я маю толерувати тих, хто зневажає військових»
«ЛГБТ є гріх, покарання за гріх — смерть»
«Клуб Клозер та ЛГБТ — ганьба України»
«Є тільки два гендери: чоловік, жінка»
«ЛГБТ не на часі»
«Не дай своїм дітям стати жертвою гомосексуалів»
«Україна за традиційні цінності»
«Гетьманський Роялізм»
«Вертайтесь в свій СРСР.
ЛГБТ — рука кремля»
«Вертайтесь в свій рідний Пітер.
ЛГБТ — рука кремля»
«Розлади треба лікувати, а не пропагувати»
«Я на війні не бачив цієї лівої х**ні»
«Гомосексуалізм лікується!»
«Гей паради на крові — ганьба МВС»
«Закон для родин — Україна для сімей»
«Права людина — права родина»
«DEUS VULT»

Прапори:

Прапор України — 4
Права молодь — 6
Правий сектор — 2
Червоно-чорний прапор — 2
Прапор Братства Корчинського — 2
Прапор УСГД (Український Союз Гетьманців-Державників) — 1

Медіа:

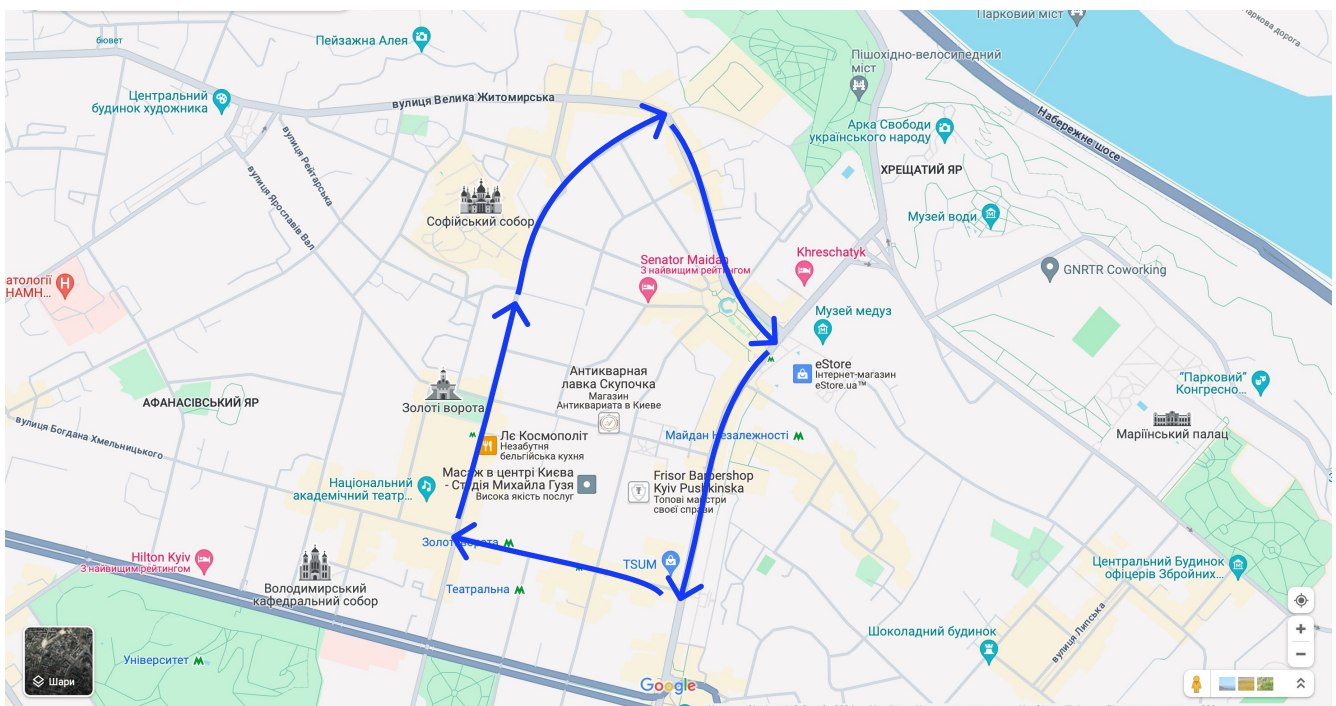
Київ24, незалежні фотографи.

Наявність рішення про обмеження свободи мирних зібрань:

Рішень про заборону чи обмеження мирного зібрання не було, не було спроби їх отримання.

Схема руху Маршу традиції:

Загальний опис подій контрзібрання

15 червня о 14:08 на телеграм-сторінці блогера Дениса Кошельника «KOSHELNIK_TV» з'явився анонс про акцію (дослівно): «МАЙДАН НЕЗАЛЕЖНОСТІ Завтра о 09:00 16 червня 2024 року (неділя) відбудеться акція за відстоювання прав Традиційних Сімей!!!».

Пізніше, 15 червня о 20:39, на телеграм-сторінці УСГД (Український Союз Гетьманців-Державників) з'явився анонс Маршу традиції із зазначенням на картинці інших організацій-учасників. Анонс події також був поширений в інших телеграм-каналах, зокрема сторінці «Права молодь». Анонсувалося, що 16 червня о 09:00 на Майдані Незалежності відбудеться акція протидії.

16 червня о 8:52 група громадського моніторингу ОЗОН розпочала спостереження.

Станом на той час на Майдані не було учасників контрзібрання, а в радіусі акції помічено патрульних та інші види поліції на відстані 50 м по 4-6 осіб.

Учасники акції почали підходити вже ближче до 9 ранку та ставали біля сходів консерваторії.

О 09:14 один з організаторів спілкувався із поліцією діалогу щодо руху Маршу. На той момент на Майдані зафіксовано близько 70 людей, з них абсолютна більшість – чоловіки.

Серед учасників зібрання: представники Правої молоді, Правий Сектор, УСГД, а також група осіб, яка представилася «християнами». Багато учасників контрзібрання були з закритими балаклавами обличчями.

О 09:25 – приєдналося декілька груп поліції, в основному Тактико-оперативного реагування (ТОР) (близько 30 поліцейських).

О 09:26 один з організаторів звернувся до зібрання: «Ми обіцяємо спокійну ходу, якщо товариші поліцейські будуть працювати згідно чинного законодавства».

У цей час продовжувало поступово прибувати поліцейське підкріплення. На місці зафіксовано 5 поліцейських бусів та 5 легкових авто.

Учасники акції на сходах готувалися до ходи, вигукували гасла.

О 09:47 учасники перемістилися зі сходів та сформували колону біля підземного переходу поблизу тимчасового військового меморіалу «Стяг».

О 09:54 учасники/ці продовжували формувати колону, а перед ними, перекриваючи можливість руху учасників/ць, вибудувався кордон поліції.

Протягом цього часу і до 10:14 учасники/ці виголошували гасла, а організатори/ки та поліція продовжували комунікацію щодо руху Маршу. ОЗОН зафіксував епізод комунікації: поліція продовжувала спокійну комунікацію попри агресивну комунікацію учасників акції (один з них кілька разів підходив до поліцейських та підвищеним тоном запитував, чому вони не можуть розпочати рух). Вони вимагали дозволити та пропустити рух колони.

Важливо зазначити, що попереднє повідомлення про акцію «Марш традиції» не містило інформації щодо руху, тому поліція не планувала можливі тимчасові обмеження руху на проїжджій частині вулиць.

У період з 10:18 до 10:20 відбувається фізичний тиск колони учасників/ць на кордон поліції. Учасники/ці почали рух по проїжджій частині вулиці Хрещатик, перед ними були поліцейські (ТОР, ПОП, ГУНП), які оперативно будували кордон, аби зупинити рух маршу. Поліцейські перегруповувалися та намагалися перекрити тиск колони, але марш прорвав кордон та почав рух проїжджою частиною вулиці Хрещатик. Під час фізичного зіткнення щонайменше один учасник упав, застосування спеціальних засобів поліцейськими не зафіксовано. Частина учасників/ць також обійшла кордон поліції збоку та почала рух ще до моменту прориву.

Марш розпочав активний рух від Майдану Незалежності у бік станції метро Театральна. Рух маршу супроводжували авто з учасниками/цями.

О 10:26 контрдемонстрація розпочала рух по вулиці Богдана Хмельницького. На той момент Марш КиївПрайд завершився, а учасники покинули територію в основному за допомогою метро та за злагодженої комунікації з боку організаторів та поліції.

Упродовж ходи учасники скандували гасла, зокрема лунало гасло «Смерть ЛГБТ!».

О 10:31 Марш традиції розпочав рух по вулиці Володимирській у напрямку Софійської площі. Учасники/ці здійснювали рух частково по проїжджій частині та тротуаром.

Орієнтовно о 10:35 пролунало гасло «Підарасам смерть! Смерть! Смерть!» Один з учасників/ць підійшов до волонтерів ОЗОНу та запитав, чи вони почули це гасло та попросив це гасло зафіксувати.

О 10:40 контрдемонстрація рухалася повз Софійську площу у напрямку вулиці Михайлівської.

О 10:45 марш зупинився та учасники/ці заспівали гімн України. Вже за дві хвилини рух колони відновився у напрямку Майдану Незалежності через вулицю Михайлівську по проїжджій частині – поліція забезпечувала безпеку руху.

О 10:51 Марш традиції знову був на сходах Майдану Незалежності. Тут знову учасники/ці заспівали гімн України.

Близько 11:05 відбулася словесна сутичка між учасниками/цями контрдемонстрації та двома людьми, які прийшли до Майдану. Під час цього учасник контрзібрання розпилив на них газ (сльозогінний, через погодні умови шкоди не було завдано).

Представники поліції діалогу оперативно відреагували та намагалися провести медіацію конфліктної ситуації. Вони відвели двох людей, які мали при собі символіку ЛГБТК+у бік по вулиці Хрещатик. Під час цього позаду рухалися учасники/ці контрзібрання та вимагали від представника поліції діалогу, аби він змусив цих двох людей зупинити відеозйомку, яку вони вели. Поліція пропонувала постраждалим від розпиленого газу особам написати заяву, але вони відмовилися та покинули територію.

Об 11:28 учасники/ці Маршу традиції виконали гімн УПА. Також після цього вони виконали Молитву українського націоналіста.

Близько 12:08 учасники/ці почали розходитися.

12:11 – група громадського моніторингу ОЗОН завершила моніторинг контрзібрання.

Короткий опис дій органів правопорядку

До початку Маршу традиції біля локації збору – Майдану Незалежності – було кілька груп поліцейських ГУНП та поліції діалогу.

Вони здійснювали комунікацію з організаторами/ками маршу та за допомогою кордону поліцейських з підрозділу тактико-оперативного реагування (ТОР) перешкоджали руху Маршу до 10:18–10:20.

У момент, коли Марш прорвав кордон та почав рух проїжджою частиною вулиці Хрещатик, поліція частково обмежила рух вулицею для безпечного пересування учасників/ць. Також частково обмежений рух був по вулиці Богдана Хмельницького.

Ніяких затримань, застосування спецзасобів у момент тиску на кордон поліції волонтери ОЗОНу не зафіксували.

Важливо зазначити, що кількість поліцейських на Майдані зростала поступово та на момент прориву кордону налічувала близько 100 поліцейських, серед яких зокрема були представники/ниці ГУНП, ТОР, ПОП, патрульної поліції, поліції діалогу.

Після проходження Маршу традиції по вулиці Богдана Хмельницького основні сили поліції залишилися на місці, а з маршем прослідували поліція діалогу та патрульні.

Станом на 12:00 ОЗОН зафіксував 15 представників поліції діалогу, 11 патрульних, 10 поліцейських без засобів персональної ідентифікації (ймовірно, працівники Головного управління Національної поліції міста Києва).

Епізоди

1.

Під час Маршу КиївПрайд о 8:55 спостерігачі/ки групи громадського моніторингу ОЗОН зафіксували присутність представників Територіального центру комплектування та соціальної підтримки (ТЦК СП). Працівник ТЦК СП перевіряв документи монітора та зазначив: «мене цікавлять парубки призовного віку».

На контрзібранні спостерігачі/ки групи громадського моніторингу ОЗОН не зафіксували працівників ТЦК СП.

2.

На відео, опублікованому на YouTube-каналі DARK PODCAST під назвою «#ДеньПравих: акція націоналістів, консерваторів та ветеранів за традиційні сімейні цінності. 16.06.24», з 6:30 хвилини зафіксовано момент падіння поліцейського та тиск колони учасників/ць зібрання. На відео чітко видно реакцію учасників/ць на падіння: щонайменше двоє з них штовхають поліцейських у спину.

У цей момент один з поліцейських у дощовику, що повністю закривав усі засоби персональної ідентифікації (ймовірно представник ГУНП), піднявши руки, закликає учасників/ць зупинитись, дослівно цитуючи: «Стоп! Пацани, стоп!».

Також на відео з 6:57 хвилини зафіксовано комунікацію учасників/ць контрзібрання з поліцейськими. Зокрема, учасники/ці використовували лайку та образливі звернення до поліцейських (дослівне цитування): «Відійшли, блять!», «Інваліди війни йдуть, сука!», «Інваліду ... ублюдак блять!».

Дій з боку поліцейських у відповідь не зафіксовано. Загалом, з цього можна зробити висновок, що поліція діяла стримано, послугоувалася здоровим глуздом та намагалася уникнути конфліктів та застосування сили. Поліцейські були налаштовані на зниження напруги та запобігання ескалації ситуації.

Фотоілюстрація до епізоду №2

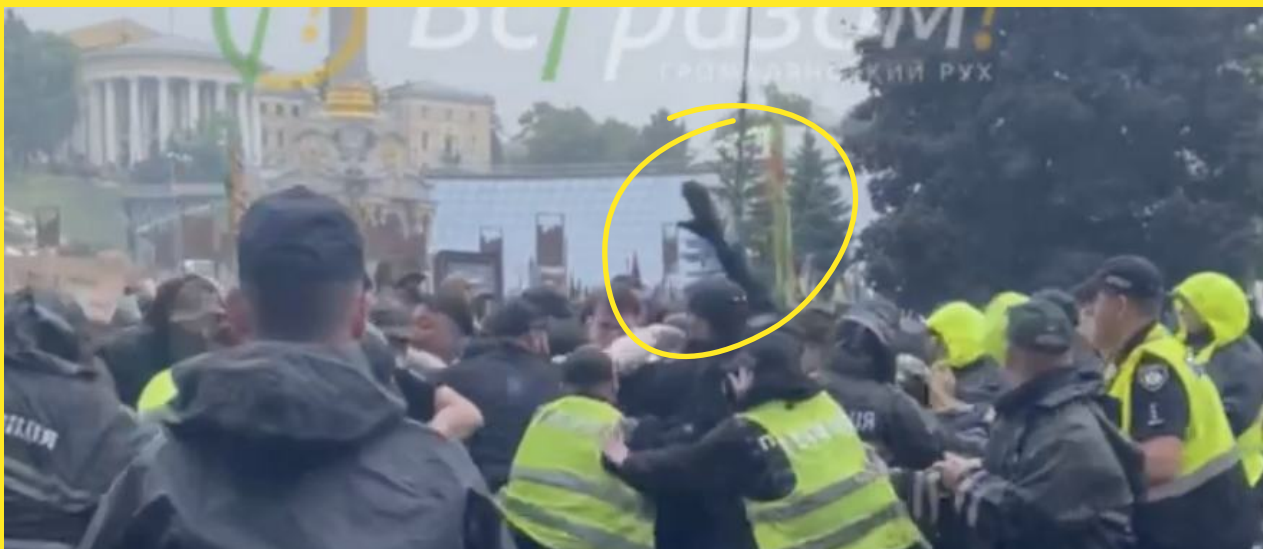
3.

Приблизно о 10:27 під час руху контрдемонстрації по вулиці Богдана Хмельницького лунало гасло «Смерть ЛГБТ!», а близько 10:35 пролунало гасло «Підарасам смерть! Смерть! Смерть!». Група громадського спостереження ОЗОН розцінює ці гасла як мову ненависті.

Варто зазначити, що в Україні бракує законодавчого регулювання заборони використання мови ненависті, яке могло б дати підстави поліції втручатися та вживати заходів проти таких гасел.

4.

На відео, отриманому з відкритих джерел (телеграм-канал «Всі разом»), на 37-й секунді зафіксовано прорив кордону поліції (відео знімали з боку головного відділення Укрпошти). На відео видно, що під час активного прориву відбулася коротка фізична сутичка між поліцейським та учасниками зібрання. Також чітко зафіксовано, що поліцейський завдавав удару долонею по голові одного з учасників зібрання.

Фотоілюстрація до епізоду №4

Оцінка дій органів правопорядку щодо захисту свободи мирних зібрань

Забезпечення свободи мирних зібрань є досить складним завданням для місцевої влади та поліції, а правовий режим воєнного стану та постійна загроза ракетних обстрілів додає ширшого контексту ризиків та вимагає детального планування забезпечення безпеки.

Група громадського моніторингу ОЗОН оцінює роботу органів правопорядку під час проведення Маршу КиївПрайд та контрзібрання Маршу традиції як успішну.

Очевидним позитивним моментом є те, що Національна поліція України доклала великих зусиль для можливості проведення Маршу КиївПрайд та для забезпечення безпеки учасників мирного зібрання у контексті контрзібрання та можливої загрози ракетного удару по столиці.

Окремо варто відзначити такі позитивні дії з боку поліції:

1. Злагодженість роботи органів правопорядку

Протягом усього періоду проведення мирних зібрань поліція демонструвала злагодженість роботи та здатність до оперативного реагування на ризики, що виникають. Так, під час наростання напруги на Майдані Незалежності, поліція оперативно перекинула резерви від метро Театральна до Майдану.

2. Проінформованість поліції та здатність до комунікації

Під час Маршу КиївПрайд поліцейські вміло та чітко комунікували з випадковими перехожими та людьми, які виходили на станції метро Театральна щодо можливого проходу. Також, окремо слід виділити ненасильницьку налаштованість поліцейських, які здійснювали роботу на контрзібранні.

3. Здійснення поверхневої перевірки

ОЗОН зафіксував диференційований підхід до поверхневої перевірки. Також позитивною практикою є застосування спеціальних пристроїв — металошукачів — під час цього процесу.

4. Забезпечення безпеки

На підходах до місця проведення КиївПрайду, а також на багатьох станціях метро ОЗОН зафіксував наявність груп патрульної поліції та кадетів Національної академії внутрішніх справ. Патрулювання групами поліцейських здійснювалося у периметрі поблизу Маршу, що є необхідним та важливим для мінімізації та попередження ризиків нападу опонентів мирного зібрання.

5. Допомога у безпечному відході учасників/ць зібрання з місця проведення Маршу КиївПрайд.

Поліція діалогу долучалася до закликів організаторів/ок та скеровувала усіх до станції метро Театральна. За словами поліцейських, у вагони метро разом з учасниками/цями заходили поліцейські, що здійснюють охорону метрополітену.

Окремо варто відзначити роботу поліції діалогу, яка професійно фасилітувала процеси та вела комунікацію з організаторами/ками зібрання, контрзібрання та учасниками/цями обох акцій. Вчасна реакція на наростання напруги та конфліктні ситуації є ключовою для запобігання конфліктів із застосуванням сили.

Разом з тим, група громадського моніторингу ОЗОН зафіксувала

Низку проблем та порушень під час охорони мирного зібрання та контрзібрання:

1. Дискримінаційні висловлювання та некоректна поведінка

Під час комунікації зі спостерігачами/ками один з поліцейських використав фразу (дослівне цитування): «Ви не ті, ви нормальні?» ОЗОН розцінює це висловлювання як прояв дискримінації.

2. Порушення правил проведення поверхневої перевірки

Спостерігачами/ками ОЗОНу зафіксовано кілька поодиноких випадків порушення у частині суто візуального огляду речей під час поверхневої перевірки. Зокрема, під час огляду поліцейські торкалися речей для їх утримання та обмацували кишені сумок ззовні, що виходить за межі суто візуального огляду.

3. Агресивна комунікація

Під час фотофіксації спостерігачами/ками ОЗОНу поліцейських та їхніх дій, останні агресивно висловлювалися та вимагали припинити зйомку і такі прохання траплялися частіше, ніж зазвичай. Конфлікт вичерпувався після роз'яснення роботи групи громадського моніторингу.

ОЗОН вважає неприйнятною вербальну заборону на зйомку під час охорони поліцейськими громадського порядку на мирному зібранні. ОЗОН визнає можливість випадків, коли поліцейські виконують спеціальне завдання, але заборона не може виражатися та стосуватися звичайної роботи поліцейських.

4. Порушення правил етичної поведінки

Під час контрзібрання спостерігачі/ки ОЗОНу неодноразово ставали свідками вживання нецензурної лексики представниками поліції.

5. Відсутність належної диференціації між учасниками/цями зібрання та спостерігачами/ками ОЗОНу

Під час моніторингу контрзібрання один із поліцейських зупинив спостерігачку ОЗОНу, коли вона слідувала за колоною контрзібрання. Поліцейський притримав її за плечі та наказав зупинитися і зняти жилетку, заявивши, що вона провокує конфліктну ситуацію. ОЗОН припускає, що поліцейський міг сплутати моніторку ОЗОНу з волонтерами безпеки КиївПрайду, які були у подібних жовтих жилетках.

6. Порушення правил носіння однострою та засобів персональної ідентифікації

Дощовики, які є частиною форменого одягу поліцейських, у похмуру та дощову погоду повністю закривають усі засоби персональної ідентифікації (жетони, шеврон поліції та підрозділу). Окрім того, було зафіксовано представників поліції не в дощовиках, які не мали достатньо засобів персональної ідентифікації.

Під час формування колони у переході було помічено двох жінок у цивільному одязі, які носили жилети з написом «Поліція», проте без однострою та інших засобів персональної ідентифікації. Крім того, монітори/ки зафіксували кількох поліцейських у фірмових одностроях без жодних засобів ідентифікації, а також осіб у повністю цивільному одязі, які були всередині маршу, проте очевидно були представниками поліції.

7. Залучення Національної гвардії України до охорони мирного зібрання

Згідно із Законом України «Про Національну гвардію України» на неї покладено серед іншого обов'язок охорони громадського порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян. Також у Статті 1 закону йдеться про те, що НГУ – є військовим формуванням.

Група громадського моніторингу ОЗОН вважає, що охорона мирних зібрань має здійснюватися цивільними органами правопорядку, а не військовими формуваннями. Використання військових для охорони мирних зібрань може розглядатися як непропорційний захід, який потенційно може призвести до порушення прав людини й створити атмосферу залякування.

8. Використання російської мови

Спостерігачі кілька разів фіксували комунікацію поліцейських російською мовою, що суперечить статті 93 розділу ЗУ «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

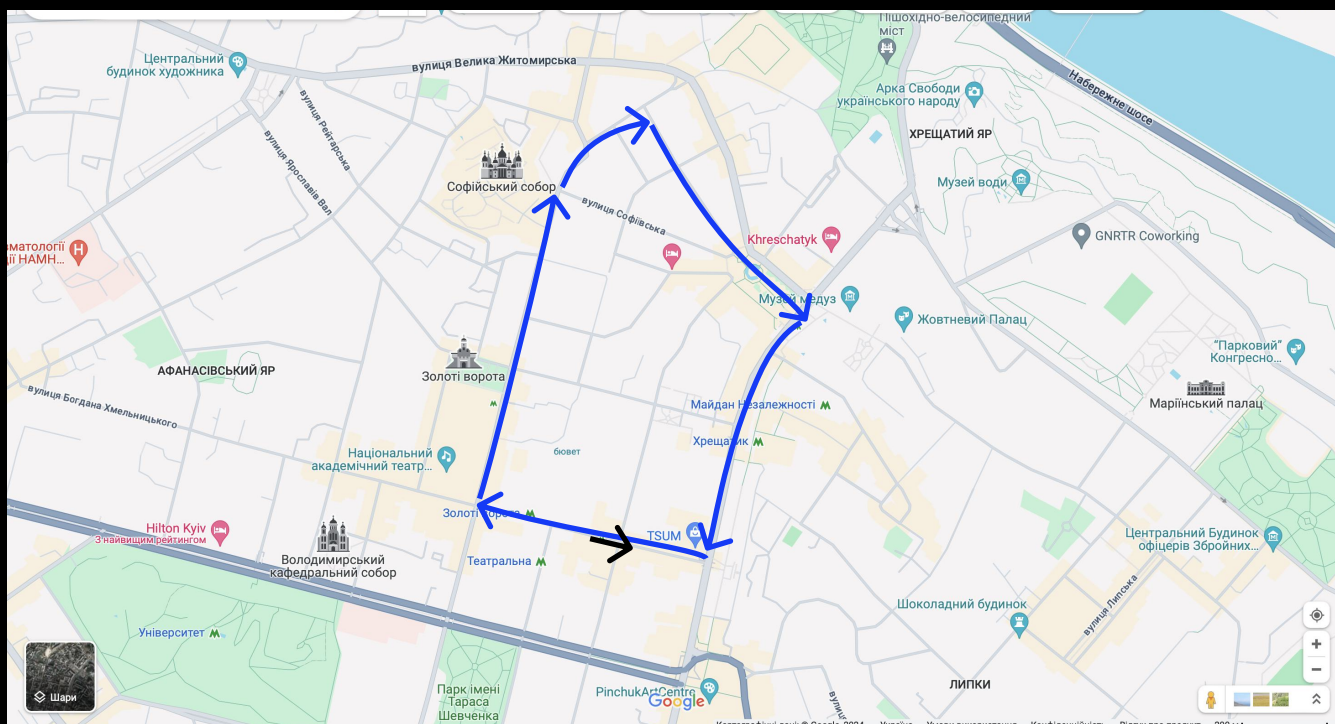
Фотоілюстрація до пункту №2: Під час огляду поліцейські торкалися речей для їх утримання та обмацували кишені сумок ззовні, що виходить за межі суто візуального огляду.

Фотоілюстрація до пункту №6: Поліція без жетонів.

Окрім того, очевидним є той факт, що мирне зібрання мало меншу реалізацію принципу «видимості та чутності», ніж контрзібрання, оскільки Марш КиївПрайд **тривав 1 годину (рух маршу тривав ~ 10 хвилин), а колона рухалася 100 метрів** по пішохідній частині вулиці, яка з усіх боків була перекрита поліцейським спецтранспортом.

Натомість контрзібрання – Марш традиції – **тривав близько 3 годин, а колона пройшла головними вулицями столиці, загальний маршрут склав ~ 4 км.**

Висновки та рекомендації

Київській міській державній адміністрації та Київській міській військовій адміністрації:

1. Сприяти реалізації права громадян на свободу мирних зібрань, зокрема сприяти проведенню мирних зібрань у зоні «видимості та чутності» їхньої цільової аудиторії.

В цьому випадку Марш КиївПрайд був повністю оточений спеціальним транспортом, що ускладнювало реалізацію цього принципу.

Національній поліції України:

1. Сприяти реалізації права громадян на свободу мирних зібрань, зокрема сприяти проведенню мирних зібрань у зоні «видимості та чутності» їхньої цільової аудиторії.
2. Провести службову перевірку за фактом порушення працівниками вимог ЗУ «Про Національну поліцію України» щодо належної ідентифікації, правил носіння однострою.
3. Взяти під належний контроль дотримання співробітниками Національної поліції України, що залучаються до охорони громадського порядку під час мирних зібрань, правил носіння однострою та ЗУ «Про Національну поліцію України» у тих частинах, що стосуються носіння знаків розрізнення та спеціального жетона.
4. Докласти зусиль щодо найшвидшого маркування елементів пасивного захисту поліцейських, яке дозволяло б ідентифікувати кожного окремого поліцейського під час охорони громадського порядку на мирних зібраннях згідно з керівними принципами ОБСЄ щодо свободи мирних зібрань та законодавства України.
5. Покращити матеріально-технічне забезпечення поліцейських, що залучаються до охорони громадського порядку на мирних зібраннях та сприяти покращенню умов роботи на таких заходах. Зокрема, це може стосуватися планування графіку роботи для нормалізації навантаження на особовий склад.
6. Покращити дизайн форменого одягу співробітників органів правопорядку, що залучаються до охорони публічного порядку під час мирних зібрань, зокрема дощовиків та курток, аби надати можливість поліцейським носити на них видимі засоби персональної ідентифікації.
7. Провести роз'яснювальну роботу з особовим складом щодо процедури проведення поверхневої перевірки, зокрема частини суто візуального огляду речей.

8. Провести інформаційно-роз'яснювальну роботу серед особового складу щодо вимог розділу 2 наказу МВС України від 09.11.2016 № 1179 «Про затвердження правил етичної поведінки поліцейських».
9. Провести роз'яснювальну роботу з особовим складом щодо права громадськості здійснювати фото- та відеозйомку дій поліцейських. Працівники Національної поліції України мають бути легко ідентифіковані та залишатися підзвітними, особливо під час охорони таких важливих для демократії заходів, як мирні зібрання.
10. Провести тренінги щодо дій поліції під час мирних зібрань та громадських заходів, ненасильницької комунікації, фасилітації та медіації для представників Національної гвардії України, які залучаються до охорони громадського порядку під час мирних зібрань, з метою підвищення їхніх навичок у спілкуванні з учасниками акцій та ефективної роботи на мирних заходах.
11. Поступово зменшувати присутність військових формувань під час охорони громадського порядку на мирних зібраннях. Група громадського моніторингу дотримується позиції, що застосування сили має бути винятковим і пропорційним до загроз, що виникають під час мирних зібрань. Охорону мають здійснювати професійні поліцейські, які пройшли відповідне навчання з прав людини, ненасильницької комунікації, фасилітації та управління громадськими заходами.

Національній поліції України:

1. Зобов'язати працівників Національної поліції України, що залучаються до охорони публічного порядку під час мирних зібрань, носити засоби персональної ідентифікації, крім випадків коли це заважає здійсненню та реалізації покладених на них спеціальних завдань (згідно ЗУ «Про Національну поліцію України»).

Цей звіт був би неможливим без зусиль волонтерів та волонтерок групи громадського моніторингу ОЗОН, які моніторили зібрання та контрзібрання 16 червня 2024 року:

Тимофій Атаманчук
Анастасія Біліченко
Богдан Горобець-Калашник
Вероніка Дем'янченко
Юля Демченкова-Рівес
Ян Дубіцький
Кароліна Катасонова
Даррен Крук
Оля Куно
Альона Максименко
Іванна Мальчевська
Елай Маро
Марина Москаленко
Ігор Орловський
Даша Разумовська

Відповідальна за випуск звіту:

Іванна Мальчевська, координаторка групи громадського моніторингу ОЗОН.

Ми віримо, що незалежний громадський контроль за свободою мирних зібрань – це основний інструмент запобігання випадкам порушень прав людини, а також механізм збереження та розвитку української традиції мирних зібрань навіть у часи війни.

У випадку будь-яких питань щодо звіту звертайтеся, будь ласка, на електронну пошту Групи громадського моніторингу ОЗОН: ozon.monitoring@gmail.com

Фотогалерея

КиївПрайд

Контрдемонстрація – Марш традиції

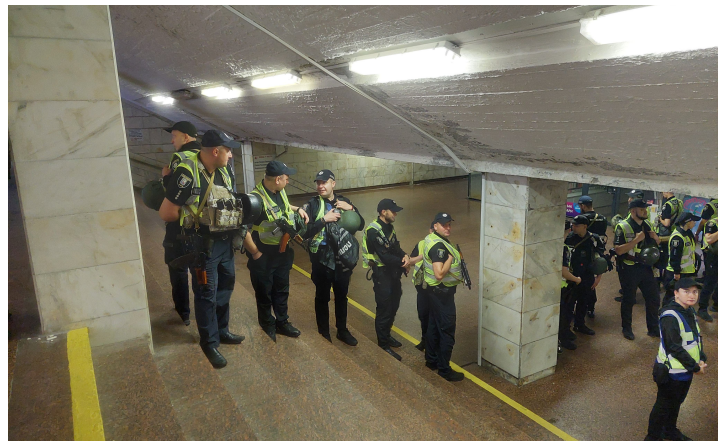
Порушення з боку поліції

Кордон на вході на Марш КиївПрайд з боку Хрещатика – проблеми ідентифікації працівників поліції: дощовики закривають засоби персональної ідентифікації

Кордон на вході на Марш КиївПрайд з боку Хрещатика – проблеми ідентифікації працівників поліції: дощовики закривають засоби персональної ідентифікації

Кордон поліції у підземному переході станції метро Театральна — жилети закривають спеціальні жетони, які подекуди відсутні

Порушення носіння форменного одягу

Київ, 2024